

ZORKA LASIĆ (Lička Jesenica, 5. lipnja 1930. – Karlovac, 19. lipnja 2023.) Rad, red i obrazovanje

ZORKA LASIĆ (Lička Jesenica, June 5, 1930 - Karlovac, June 19, 2023) Work, order and education

Snježana Mirilović¹, Sanda Franković²

¹Opća bolnica Karlovac, Andrije Štampara 3, 47 000 Karlovac, Hrvatska, e-mail: smirilovic@gmail.com

²Škola za medicinske sestre Mlinarska, Mlinarska 34, 10 000 Zagreb, Hrvatska, e-mail: sfrankovic@gmail.com

Sažetak

Uvod: Nakon završetka Drugog svjetskog rata, u zemlji vlada izrazito loša ekonomska situacija, što posljedično doprinosi i lošoj epidemiološkoj slici stanovništva. U zdravstvenom prosvjećivanju stanovništva, podizanju higijenskog standarda i pružanju prve pomoći, uz medicinsko osoblje kojeg je bilo vrlo malo u zdravstvenim ustanovama, veliku ulogu ima i Crveni križ. Otvaranjem škola za bolničare, dječje negovateljice i medicinske sestre bilježi se porast educiranog zdravstvenog osoblja u zdravstvenim i socijalnim ustanovama.

Metode: Rad se temelji na analizi i sintezi dokumenata pohranjenih u Državnom arhivu Karlovac, pismohrani Opće bolnice Karlovac, pismohrani Medicinske škole Karlovac, dokumentima u privatnom posjedu, te do sada objavljenim radovima. Kao nadopuna radu korišteni su podaci prikupljeni polustrukturiranim intervjuom od Zorke Lasić.

Rezultati: Zorka Lasić završila je tri razreda pučke škole u Osijeku, četvrti razred niže partizanske gimnazije u Slunju i četiri razreda II. ženske gimnazije u Karlovcu. Školu za medicinske sestre završila je u Splitu. Pohađala je postdiplomski studij pri Školi narodnog zdravlja u Zagrebu. Diplomirala je na Visokoj industrijsko-pedagoškoj školi u Rijeci i stekla zvanje profesor-industrijski pedagog. Radila je u Gradskoj poliklinici Karlovac, Općoj bolnici Karlovac na mjestu glavne sestre bolnice, bila je v. d. direktorica Škole za dječje negovateljice i Škole za bolničare. Bila je ravnateljica Škole za medicinske sestre u Karlovcu od njezina osnutka. Odlaskom u Zagreb zapošljava se u Višoj školi za medicinske sestre i zdravstvene tehničare i nakon toga do umirovljenja radi u Republičkom Crvenom križu.

Zaključak: Rekonstrukcijom života, školovanja i profesionalnog rada Zorke Lasić možemo dodatno rasvijetliti uvjete u kojima su se školovale i radile medicinske sestre od četrdesetih do osamdesetih godina prošlog stoljeća. Ujedno dobivamo vrijednu informaciju o aktivnostima medicinskih sestara u sklopu Crvenog križa.

Ključne riječi: povijest sestринства, Zorka Lasić, Opća bolnica Karlovac, dječje negovateljice, bolničari, Crveni križ

Kratak naslov: Zorka Lasić

Abstract

Introduction: Following the conclusion of the Second World War, the country underwent a severe economic downturn, resulting in the compromised epidemiological status of the population. The Red Cross plays a major role in educating the population about health, raising hygiene standards and providing first aid, despite the limited availability of medical staff in healthcare institutions. With the establishment of schools for paramedics, childcare workers and nurses, there is a notable increase in the number of educated health personnel within health and social institutions.

Methods: This study is based on the analysis and synthesis of documents found in various resources, including the State Archives of Karlovac, archives of the General Hospital Karlovac, archives of the Nursing School, privately held documents and existing published literature. To complement the study, data collected through a semi-structured interview with Zorka Lasić was used.

Results: Zorka Lasić completed three grades at the folk school in Osijek and fourth grade at the lower partisan high school in Slunj. She attended the II Women's High School in Karlovac for four years. She graduated from nursing school in Split. She attended postgraduate studies at the School of Public Health in Zagreb. She graduated from the High Industrial-Pedagogical School in Rijeka and earned the title of professor-industrial pedagogue. She worked at the Karlovac City Polyclinic and the Karlovac General Hospital as the head nurse of the hospital and was acting director of the School for Childcare Workers and the School for Paramedics. She was also director of the Nursing School in Karlovac since its foundation. When she went to Zagreb, she got a job at the Advanced School for Nurses and Health Technicians, and after that, she worked at the Republic Red Cross until her retirement.

Conclusion: By reconstructing the life, education and professional work of Zorka Lasić, we can shed additional light on the conditions in which nurses studied and worked from the forties to the eighties of the last century. At the same time, we get valuable information about the activities of nurses within the Red Cross.

Keywords: history of nursing, Zorka Lasić, General Hospital Karlovac, School for childcare workers, School for paramedics, Red Cross

Short title: Zorka Lasić

Primljeno / Received October 2nd 2023;

Prihvaćeno / Accepted March 22nd 2024;

Autor za korespondenciju/Corresponding author: Snježana Mirilović, mag. med. techn., Opća bolnica Karlovac, Andrije Štampara 3, 47 000 Karlovac, Hrvatska, Tel: +385 91 150 9827, e-mail: smirilovic@gmail.com

SLIKA 1. Zorka Lasić, 14. studenog 2022.
Izvor: privatno, photo: Snježana Mirilović

Uvod

Djetinjstvo, školovanje i profesionalni put Zorke Lasić proteže se kroz nekoliko prijelomnih povijesnih razdoblja koja su ujedno obilježila i uvjete u kojima se živjelo, školovalo i radilo.

Loša epidemiološka situacija koja je vladala u zemlji između dva rata kad se javljaju tuberkuloza, pjegavac, trbušni tifus i difterija, nastavit će se i u vrijeme rata i poraća. U bolnicama se bilježi povećan broj hospitaliziranih pacijenata i manjak zdravstvenog osoblja.

Redovnice koje su do tada radile, prisiljene su napustiti bolnice ili nastaviti raditi u civilnom odijelu [1].

Kako bi se osigurao dovoljan broj educiranog osoblja, od 1947. godine počinju se otvarati škole za medicinske sestre u Rijeci, Splitu i Osijeku [2]. U Karlovcu se krajem pedesetih godina prošlog stoljeća osnivaju škole za dječje njegovateljice, bolničare i higijeničare, a od 1960. godine djeluje Škola za medicinske sestre [3 – 6].

Metode

Rad se temelji na analizi i sintezi dokumenata pohranjenih u Državnom arhivu Karlovac, pismohrani Opće bolnice Karlovac, pismohrani Medicinske škole Karlovac, dokumentima u privatnom posjedu te do sada objavljenim radovima. Kao nadopuna radu korišteni su podaci prikupljeni polustrukturiranim intervjuom od Zorke Lasić. Korišten je upitnik koji je predložilo Društvo za povijest sestrinstva Hrvatske udruge medicinskih sestara [7]. Usmena svjedočanstva profesionalnih kolega poslužili su kao dopuna u rekonstrukciji određenih događaja.

Za korištenje dokumenata iz pismohrane OB-a Karlovac dobivena je suglasnost bolničkog Etičkog povjerenstva [8].

Djetinjstvo i školovanje

Zorka Lasić rođena je 5. lipnja 1930. godine u Ličkoj Jesenici pokraj Ogulina. Roditelji su joj bili Milan Knežević i majka Danica rođena Gulan [9]. Rođena je kao treće dijete od četvero djece.

Prema popisu stanovnika iz 1931. godine u Ličkoj Jesenici bilo je 1268 stanovnika [10].

Otac je bio upravitelj pilane generala Matije Murkovića¹, a kasnije je bio direktor Šumarije. Obitelj je posjedovala i vlastitu pilanu. Majka Danica bila je domaćica. Umrta je kad je Zorka imala 3 i pol godine. Najstarija sestra Sofija završila je domaćinsku školu. Nakon majčine smrti preuzima brigu o mlađoj djeci. Brat Mile završio je vojnu akademiju i kasnije bio u pratnji Josipa Broza Tita. Najmlađa sestra Marija bila je viša medicinska sestra u Općoj bolnici Zadar na infektologiji, a nakon toga radi u Kliničkom bolničkom centru Firule na internističkim odjelima. Zorka Lasić sjeća se djetinjstva u Lici kao bezbrižnog i veselog. U dobi od 5 godina, otac je šalje ujaku i ujni u Osijek. Stanovali su u Reissernovoj ulici. U Osijeku je pohađala vrtić i završila 3 razreda osnovne pučke škole. Početkom Drugog svjetskog rata, zbog straha od rata, ujak je šalje kući. Bježeći od ratnih razaranja, obitelj se često selila. Četvrti razred završava u nižoj Partizanskoj gimnaziji u Slunju [11].

Po završetku Drugog svjetskog rata, upisuje prvi razred u II. ženskoj realnoj gimnaziji u Karlovcu [12]. Tijekom školovanja stanovala je u Ženskom srednjoškolskom đlačkom domu koji se nalazio u Radićevoj ulici, na mjestu današnje Ekonomske škole. Iako je poslijeratno vrijeme bilo obilježeno siromaštvom, smještaj u domu bio je dobar, a hrane je bilo dovoljno [11].

Za vrijeme pohađanja gimnazije bavila se ritmičkom gimnastikom. S pet polaznica iz SR Hrvatske išla je na Svjetski omladinski festival u Prag (tzv. slet). Nastupali su u disciplini ritmička gimnastika s točkom „Prikazivanje radnih akcija omladine u Jugoslaviji“. Nakon povratka kući, istom predstavom nastupali su po glavnim gradovima Jugoslavije [11].

Za supruga Bogdana udaje se 1951. godine. U braku su dobili kćer Nadu. Suprug je po zanimanju bio profesor povijesti umjetnosti, nacionalne umjetnosti i latinskog jezika [11].

Školu za liječničke pomoćnice upisuje u Splitu 1948. i diplomira 1951. godine. Predavači su bili „šefovi odjela i eminentni stručnjaci iz Splita“. Osim na bolničkim odjelima, praktični dio nastave održavao se na patologiji i u ljekarni. Ljetna praksa trajala je mjesec dana. Tijekom školovanja u Splitu plesala je u Kulturnom umjetničkom društvu Split [11].

¹Domobranski general Matija Murković rođen je u Stajnici 14. studenog 1882. Nakon umirovljenja posvetio se privatnom poslu, vodeći pilanu na Ličkoj Jesenici. Domobranski general Matija Murković. [internet, pristupljeno 18. 12. 2022.], dostupno na: <https://www.stajnica.com/node/542>.

Poslijediplomski studij završava akademske godine 1957./58. u Školi narodnog zdravlja Medicinskog fakulteta u Zagrebu. Za pohađanje škole bile su birane po dvije učenice iz svake Republike. Tijekom školovanja učenice su boravile u školskom internatu. U internatu su bili smješteni i liječnici. Nisu bile dozvoljene posjete u sobama, nego se druženje odvijalo u salonu. Nastava se održavala u dopodnevnom satima, a praktičnog dijela nastave bilo je u manjoj mjeri jer su sve učenice već radile. U internatu je vladala stroga disciplina [11].

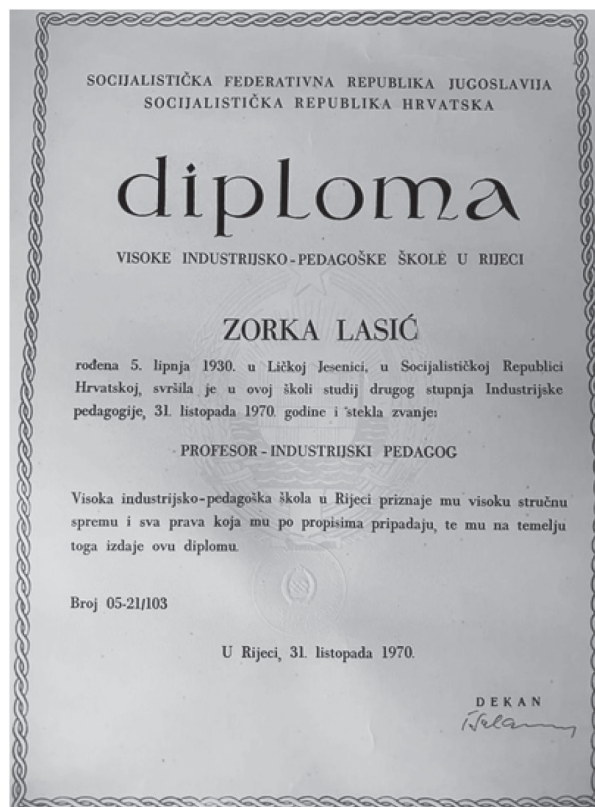
SLIKA 2. Dodjela diploma na Poslijediplomskom tečaju, 1958. Drugi red zdesna nalijevo: Zorka Lasić i Višnja Franković
Izvor: privatno

Na nagovor sestre Mihaele Terzić i pretpostavke da bi se u budućnosti mogla tražiti visoka stručna sprema za rukovođeća radna mjesta, upisuje Visoku industrijsko-pedagošku školu u Rijeci.² Navodi da je studirala sa Slavijom Lalić [11]. Diplomirala je 31. listopada 1970. na studiju drugog stupnja Industrijske pedagogije u zvanju profesor-industrijski pedagog [13].

Radno iskustvo

Nakon završetka škole u Splitu, 1951. godine dodijeljeno joj je radno mjesto u Epidemiološkoj službi Doma narodnog zdravlja u Delnicama. Zbog obiteljskih razloga molila je premještanje u Karlovac.

Zaposlila se u Gradskoj poliklinici 1. rujna 1951. godine, u kirurškoj ambulanti, i u to vrijeme surađuje s dr. Rudolfom Jerinićem. Prostor u kojem je radila oprema potrebnim namještajem, zavojnim materijalom i priborom, a nekadašnju ginekološku ambulantu osposobila je za zbrinjavanje kirurških pacijenata. Organizirala je rad u ambulanti, sudjelovala

SLIKA 3. Diploma Visoke industrijsko-pedagoške škole u Rijeci, 1970.
Izvor: privatno

u previjanju rana i podjeli parenteralne terapije. Pacijenti se nisu naručivali na pregled, ali su svi koji su došli bili primjereno zbrinuti. Kad je dr. Jerinić izbivao zbog kućnih posjeta, samostalno je radila u ambulanti uz superviziju ravnatelja Doma narodnog zdravlja, dr. Oskara Fišera [11].

U Gradskoj poliklinici radila je do 30. travnja 1953. U Opću bolnicu Karlovac dolazi 1. svibnja 1953. na zahtjev dr. Jerinića koji je u to vrijeme bio ravnatelj bolnice i preuzima mjesto glavne sestre bolnice. Na toj će dužnosti ostati do 1. listopada 1960. godine [14].

Kao glavna sestra bolnice redovito je obilazila odjele i pratila provođenje njege bolesnika, prehranu, poštivanje kućnog reda, održavanje čistoće na odjelima i kontrolirala je rad u operacijskim salama.

Pomagala je ravnatelju u organizaciji rada srednjeg, nižeg i tehničkog osoblja. Navodi da se u to vrijeme: „...u bolnici poštivala radna hijerarhija, puno se radilo, a među osobljem je vladala iznimna disciplina“. Nepoštivanje radnih obaveza u pravilu je podrazumijevalo i sankcije, pa je tako: „...na staru godinu, ravnatelj dr. Jerinić zatekao kolegicu Tanju, doktora Rogoza i mene kako pijemo kavu. Ukorio nas

²Filozofski fakultet u Rijeci svoje početke temelji u 1953. godini kada je kao visokoškolska ustanova djelovao pod nazivom Viša stručna pedagoška škola, te u pedagoškim akademijama i to u Rijeci (1960.), Puli (1961.) i Gospiću (1963.). Razvoj se nastavlja prerastanjem Više stručne pedagoške škole u Visoku industrijsko-pedagošku školu (1962.), potom u Fakultet industrijske pedagogije (1972.). Udruživanjem četiriju nastavničkih ustanova: Fakulteta industrijske pedagogije i triju pedagoških akademija – iz Rijeke, Pule i Gospića, 1977. nastaje Pedagoški fakultet. Izvor: Filozofski fakultet u Rijeci. [Internet, pristupljeno 18. 12. 2022.], dostupno na: <https://ffri.uniri.hr/o-fakultetu/povijest-fakulteta/>

SLIKA 4. Medicinske sestre ispred Opće bolnice Karlovac 8. srpnja 1954. Slijeva nadesno prvi red: Nevenka Della Marina, laborantica Magda Miškirić, Zdenka Čačić; drugi red: Tatjana Valjo, Zorka Lasić, Jelka Grubišić
Izvor: obiteljski album Valjo Žanić

je i skinuo nam 5 % od plaće. Nije se smjelo na radnom mjestu sjediti.“

„Medicinska sestra morala je nositi propisanu uniformu biti točna i nije smjela prigovarati. Nosila je svijetloplavu haljinu s tri falde sa strane kod kopčanja. Haljina je bila dugih rukava s bijelim manžetama, uštirkanu bijelu pregaču koja se preklapala straga i bijelu kapu na glavi. Sestre su bile ljubazne prema pacijentima. Bile su zadužene za podjelu terapije i obroka. Nadzirale su rad čistačica i vodile brigu o čistoći odjela“ [11].

Iako se radilo u teškim uvjetima, rad s dr. Jerinićem ističe kao najljepše razdoblje: „...dr. Jerinić bio je izvrstan organizator, strog, vrlo strog, ali pravedan“ [11].

Pedesetih godina stanje u bolnici bilo je obilježeno nedostatkom radnih i pomoćnih prostorija, bolesničkih soba, ali i medicinskog osoblja. Zbog pomanjkanja mjesta u bolnici u 1956. godini odbijena je hospitalizacija za 1600 bolesnika, a nije bila rijetkost da po dvije osobe leže u jednom krevetu [15].

Većina odjela nije imala glavnu sestru, nego su tu funkciju obavljali bolničari ili dječje njegovateljice. Svjesni problema, početkom 1958. godine sestra Lasić i dr. Jerinić odlaze u Savjet za narodno zdravlje i socijalnu politiku NRH na sastanak s Mihaelom Terzić i tadašnjim ministrom dr. Šegavcem kako bi ishodili dozvolu za otvaranje Škole za dječje njegovateljice [11].

Škola za dječje njegovateljice u Karlovcu započela je s radom 1. rujna 1958. godine, a Zorka Lasić imenovana je direktoricom škole [16, 17]. U školi je predavala Organizaciju zdravstvene službe [18].

Godinu dana kasnije osnovana je Škola za bolničare i Škola za higijeničare. Na mjesto direktora Škole za bolničare bila je postavljena sestra Lasić [19].

Škola za medicinske sestre u Karlovcu osnovana je 30. rujna 1960. godine [6]. Osnutkom te škole, Zorka Lasić preuzima mjesto ravnateljice škole [20]. Škola je djelovala u prostoru Centra odgoja i usmjerenog obrazovanja na adresi Ive Lole Ribara br. 24. Svjesna da će terenska nastava doprinijeti socijalizaciji učenika, sudjeluje u pokretanju projekta terenske nastave u Dječjem odmaralištu Selce. Nastavnici i učenici svake su godine u trajanju od 3 do 4 tjedna boravili u Selcu. Dopodne je bila organizirana nastava, a popodne slobodne aktivnosti [21].

Iz škole odlazi 30. rujna 1967. i na njezino mjesto dolazi dr. Anka Stajanko Jakaša [14, 21].

Iz obiteljskih razloga seli se u Zagreb. Na poziv sestre Mihaele Terzić zapošljava se u Višoj školi za medicinske sestre i zdravstvene tehničare na organizacijskim i administrativnim poslovima. U školi je radila od 1. listopada 1967. do 30. rujna 1968. godine kad odlazi u Crveni križ Hrvatske³ [11, 14].

Sjedište Crvenog križa bilo je u Derenčinovoj ulici. U sklopu Crvenog križa djelovale su zdravstvene, socijalne službe i služba za traženje nestalih osoba, a bile su organizirane i javne kuhinje. Uvjet za zaposlenje u Crvenom križu bila je visoka stručna sprema [11]. Zorka Lasić postavlja se na rukovodeće radno mjesto za *kućnu njegu, tuberkulozu, zdravstveni odgoj u industriji, kontracepciji i prehrani* [22]. Od 1971. godine obavlja dužnost *referenta za organizaciju zdravstvenog odgoja, prve pomoći, njege ranjenih i bolesnih, malih asanacija u vezi sa zadacima Narodne obrane* [23]. Iste godine postaje *savjetnik sekretara komisije za prvu pomoć* [24]. Od 1973. godine dobiva radno mjesto *samostalnog stručnog savjetnika za zdravstveni odgoj* [25]. U odjelu za sestrinstvo predavala je predmete *Kućna njega, Prva pomoć*, a kasnije *Opću narodnu obranu i društvenu samozaštitu*. Predmet *Kućna njega* osposobljavao je medicinske sestre Crvenog križa za edukaciju stanovništva o vođenju domaćinstva i održavanju higijene. Nakon završenog tečaja prve pomoći kod prof. dr. Antuna Doboševića, tadašnjeg tajnika Republičkog Crvenog križa, osposobljena je za edukaciju prve pomoći zdravstvenog osoblja i dobrovoljaca. U Crvenom križu djelovala je i ekipa za međunarodnu hitnu pomoć [11]. U Beogradu je 1974. godine završila dvodnevni tečaj za voditelje Crvenog križa [26], a 1977. godine trodnevni seminar za članove predsjedništva Crvenog križa Jugoslavije [27].

Tečaj za šminkanje ili maskiranje rana koji je uveden u edukativni program Crvenog križa završila je u Novom Sadu. Bila je imenovana u Glavni štab civilne zaštite gdje je predavala predmet *Opća narodna obrana i društvena samozaštita* kojim se osposobljavalo stanovništvo za događaje u slučaju

³Sjedište škole bilo je u Klaićevoj ulici u Zagrebu, a direktor škole dr. Milan Bedinić. U to vrijeme Škola je bila jedina visokoškolska ustanova u Hrvatskoj koja je provodila obrazovanje bolničkih i dispanzersko-patronažnih medicinskih sestara te radioloških, sanitarnih i laboratorijskih tehničara. Zdravstveno veleučilište Zagreb. [internet, pristupljeno 5. 12. 2022.], dostupno na: <https://www.zvu.hr/o-veleucilistu-jucer-danas-sutra/>

ratnih zbivanja, ali i elementarnih nepogoda. U Crvenom križu radila je do umirovljenja [11].

Sudjelovala je u pisanju tekstova za knjigu *Što učiniti do dolaska liječnika. Zlatna pravila prve pomoći* autora Valentina Vnuka koja je objavljena 1979. godine [28]. Jedna je od autora knjige *Njege bolesnih i ranjenih* koja je objavljena 1974. godine [29]. Autorica je teksta *Mjesto i uloga Crvenog križa u masovnom zbrinjavanju povrijeđenih* objavljenog u zborniku radova povodom IV. međurepubličkog savjetovanja učesnika službe prve pomoći u Zagrebu [30]. Bila je recenzent dvaju izdanja udžbenika za učenike osnovnih škola *Prva pomoć i zaštita* autora Antuna Doboševića koja su objavljena 1973. i 1976. godine [31, 32].

Nagrade i priznanja

Za svoj rad Zorka Lasić primila je nekoliko priznanja. Na prijedlog Upravnog odbora sindikalne podružnice Opće bolnice Karlovac novčano je nagrađena u vrijednosti od 28 610 dinara za „samoprijegoran, marljiv i savjestan rad na dužnosti glavne sestre bolnice...proveden rad u bolnici uvijek je bio na visini i u interesu bolnice“ [33].

Orden zasluga za narod sa srebrnom zvijezdom dodijeljen joj je 31. prosinca 1975. godine [34].

Na skupštini Crvenog križa SR Hrvatske 20. lipnja 1979. dobila je priznanje za doprinos u pripremama i razvoju civilne zaštite SR Hrvatske [35].

Za izuzetan doprinos na unapređenju prve pomoći SCKH predsjedništvo Skupštine Crvenog križa Hrvatske dodjeljuje joj 1983. godine plaketu [36]. Bila je članica Saveznog sindikata Jugoslavije [11].

U mirovinu odlazi 1. rujna 1983. godine [14]. Preminula je 19. lipnja 2023. godine u Karlovcu.

Zaključak

Rekonstrukcijom života, školovanja i profesionalnog rada Zorke Lasić možemo dodatno rasvijetliti uvjete u kojima su se školovale i radile medicinske sestre od četrdesetih do osamdesetih godina prošlog stoljeća.

Sestra Lasić većinu svojeg radnog staža provela je na rukovodećim mjestima koja su joj pružala priliku da izravno utječe na unapređenje sestrinstva. Cijeli radni vijek posvetila je edukaciji profesionalaca i laika. U Karlovcu je sudjelovala u postavljanju temelja obrazovanja medicinskih sestara. Nisu pronađeni dokumenti koji bi potkrijepili osobno svjedočanstvo o nazivima institucija, vremenskom periodu pohađanja škole, uvjetima upisa te postignutom uspjehu za razdoblje prije upisa u medicinsku školu.

Medicinske su sestre nakon rata u velikoj mjeri doprinijele radu Crvenoga križa, ali u do sada objavljenim radovima ne nalazimo opisan njihov rad, stoga uvide dobivene u ovom radu smatramo vrijednim prilogom u rasvjetljavanju njihove uloge u djelovanju i razvoju ove institucije, kao i poticajom za daljnja istraživanja. Rad donosi i dosad nepoznate informacije o školovanju i radu medicinskih sestara Slavije Lalić i Mihaele Terzić.

Zahvala

Autorice zahvaljuju gospođi Nadi Lasić, kćeri Zorke Lasić, na dodatnim informacijama o njezinu životu, ustupljenim dokumentima i fotografijama. Zahvaljuju i gospodinu Mariju Dudasu za pomoć u prikupljanju dokumenata iz pismohrane Opće bolnice Karlovac. Također, zahvaljuju medicinskim sestrama Justini Butković, Mariji Blauhorn i Mariji Andriščak na vrijednim informacijama o profesionalnom životu Zorke Lasić.

Authors declare no conflict of interest.

Nema sukoba interesa.

Literatura / References

- [1] Popić, M. Odnos jugoslavenskog komunističkog režima prema Družbi sestara milosrdnica Svetog Vinka Paulskog – Zagreb od 1945. do 1952. godine. Disertacija. Sveučilište u Zagrebu, Hrvatski studiji. 2016.
- [2] Abou Aldan, D. Metodika zdravstvene njege. Zagreb: Medicinska naklada; 2019.
- [3] HR-DAKA-37 Narodni odbor općine kotara Karlovac. Zapisnici sjednica Općinskog vijeća, Rješenje o osnivanju škole za dječje njegovateljice u Karlovcu. Broj: 01-6548/1-1958. Karlovac, 18. travnja 1958.
- [4] HR-DAKA-17 Narodni odbor kotara Karlovac. 3. 2. 3. Opći spisi, br. 978/57, dopis Opće bolnice Karlovac u predmetu osnivanja Škola za bolničare. Broj: 235/57. Karlovac, 23. siječnja 1957.
- [5] HR-DAKA-17 Narodni odbor kotar Karlovac. 3. 2. 3. Opći spisi, br. 4311/59. Rješenje o početku rada Škole s praktičnom obukom za higijeničare u Karlovcu. Sekretarijata Savjeta za prosvjetu NR Hrvatske. Broj: 3620/1-1959. Zagreb, 13. listopada 1959.
- [6] HR-DAKA-37 Narodni odbor općine Karlovac. Rješenje o osnivanju škole za medicinske sestre u Karlovcu. Broj: 01-12942/1-1960. Karlovac, 30. rujna 1960.
- [7] Franković S. Društvo za povijest sestrinstva 2013. – 2021. Zagreb: Hrvatska udruga medicinskih sestara; 2023. str. 10–11.
- [8] Opća bolnica Karlovac. Odluka Etičkog povjerenstva. Broj: 18-01-111/1-22. Karlovac, 7. prosinca 2022.
- [9] Zorka Lasić. Izvod iz matične knjige rođenih, broj 34. Lička Jesenica. 1930. (privatno vlasništvo)
- [10] Gospodarstvo Saborsko. [Internet, pristupljeno 29. 11. 2022.] Dostupno na: <https://saborsko.hr/gospodarstvo/>
- [11] Zorka Lasić. Usmeno svjedočanstvo zabilježila Snježana Mirilović 14. studenog 2022.
- [12] HR-DAKA-211. Zorka Lasić, broj 16. Glavni imenici I. – VIII. razreda. šk. god. 1945./46. knjiga broj 8. II. d razred (pomoćni) II. polugodište. Karlovac, 15. ožujka 1946.
- [13] Zorka Lasić. Diploma Visoke industrijske-pedagoške škole u Rijeci. Broj:05-21/103. Rijeka, 31. listopada 1970. (privatno vlasništvo)
- [14] Zorka Lasić. Zahtjev za utvrđivanje mirovinskog staža. Zagreb, 15. lipnja 1983. (privatno vlasništvo)
- [15] Pismohrana OB-a Karlovac. Zapisnik s XIV. sjednice Upravnog Odbora OB-a Karlovac. Broj 1215/57. Karlovac, 11. ožujka 1956.
- [16] HR-DAKA-37 Narodni odbor općine Karlovac. Zapisnici sjednica Općinskog vijeća. Rješenje o osnivanju škole za dječje njegovateljice u Karlovcu. Broj 01-6548/1-1958. Karlovac, 18. travnja 1958.

- [17] HR-DAKA-37 Narodni odbor općine Karlovac. Rješenje za v. d. direktora Škole za dječje negovateljice. Broj 05-10472-2/58. Karlovac, 6. kolovoza 1958.
- [18] Pismohrana OB-a Karlovac. Osobni dosje zaposlenika OB-a Karlovac. Omrčen Ana. Prijepis svjedodžbe o završnom ispitu Škole s praktičnom obukom za dječje negovateljice u Karlovcu. Broj imenika: 21/1959-60. Karlovac, 30. lipnja 1960.
- [19] Butković Justina. Usmeno svjedočanstvo zabilježila Snježana Mirilović 9. studenog 2022.
- [20] Zorka Lasić. Rješenje o postavljanju na dužnost direktora škole za medicinske sestre u Karlovcu. Broj: 02-5981-/3-1960. Karlovac, 14. studenog 1960. (privatno vlasništvo)
- [21] Pismohrana Medicinske škole Karlovac. Matična knjiga učenika 1960. – danas.
- [22] Zorka Lasić. Jugoslavenski Crveni križ. Republički odbor SR Hrvatske. Rješenje o postavljanju na radno mjesto. Broj: 02-667/1-1968. Zagreb, 1. listopada 1968. (privatno vlasništvo)
- [23] Zorka Lasić. Jugoslavenski Crveni križ. Republički odbor SR Hrvatske. Rješenje o primitku u radni odnos na radno mjesto referenta. Broj: 02-742/3-1970. Zagreb, 2. veljače 1971. (privatno vlasništvo)
- [24] Zorka Lasić. Jugoslavenski Crveni križ. Republički odbor SR Hrvatske. Rješenje o dužnosti savjetnika za prvu pomoć. Broj: 01-746/1-1971. Zagreb, 31. prosinca 1971. (privatno vlasništvo)
- [25] Zorka Lasić. Jugoslavenski Crveni križ. Republički odbor SR Hrvatske. Rješenje o procjeni radnog mjesta savjetnika za zdravstveni odgoj. Broj: 02. Zagreb, 28. svibnja 1973. (privatno vlasništvo)
- [26] Zorka Lasić. Centar za civilnu zaštitu Saveznog sekretarijata za narodnu obranu. Uvjerenje o završenom tečaju za rukovodioce Crvenog krsta. Broj: 41. Beograd, 30. listopada 1974. (privatno vlasništvo)
- [27] Zorka Lasić. Centar za civilnu zaštitu Saveznog sekretarijata za narodnu obranu. Uvjerenje o završenom tečaju za članove predsjedništva Crvenog krsta Jugoslavije. Broj: 13. Beograd, 18. veljače 1977. (privatno vlasništvo)
- [28] Vnuk, V. Što učiniti do dolaska liječnika. Zlatna pravila prve pomoći. Zagreb: Crveni križ Hrvatske; 1979.
- [29] Bastašić, M. i sur. Njega bolesnih i ranjenih. Zagreb: Republički odbor Crvenog križa Hrvatske; 1974.
- [30] Zajednica zdravstvenih radnih organizacija SR Hrvatske. IV. međurepubličko savjetovanje učesnika službe prve pomoći. Zagreb; 7. – 8. svibnja 1973.
- [31] Dobošević, A. Prva pomoć i zaštita. Zagreb: Školska knjiga; 1973.
- [32] Dobošević, A. Prva pomoć i zaštita. IV. dopunjeno izdanje. Zagreb: Školska knjiga; 1976.
- [33] Pismohrana OB-a Karlovac. Osobni dosje Lasić Zorka. Rješenje o novčanoj nagradi. Broj 05-593371-1960. Karlovac, 14. listopada 1960.
- [34] Zorka Lasić. Uvjerenje o dobivanju Ordena zasluga za narod sa srebrnom zvezdom. SFRJ. Predsjednika Republike. Kancelarija ordena Beograd, 31. decembra 1975. (privatno vlasništvo)
- [35] Zorka Lasić. Priznanje – Republički štab civilne zaštite SR Hrvatske, 20. lipnja 1979. (privatno vlasništvo)
- [36] Zorka Lasić. Plaketa SCKH. Zagreb, svibanj, 1983. (privatno vlasništvo)